

Gavia

Nro 5

Huhtikuu 2011

Julkaisija: BirdLife Suomi, Gavia-työryhmä

Toimitus: Pekka Lehtonen

Taitto: Jukka Virtanen

Sisältö

Toimituksesta.....	2
Kuikka – vuoden lintu 2010.....	2
Tekosaaria ja opastauluja kaakkurien pesimäpaikoille.....	5
Kuikan kohtalo.....	6
Esitelmä kuikasta Kuusamo Nature Photossa.....	7
Gavia -seminaari Kuopiossa.....	6

Kuva: Jukka Virtanen

Toimituksesta

Pekka Lehtonen

Vuoden lintu 2010 raportit on nyt käyty läpi ja on aika kiittää varsinkin lintuyhdistysten aluevastaavia ja myös lukemattomia havainnoijia ympäri Suomea. Kaakkureista saatiin riittävästi tietoa, mutta kuikan suhteen joudutaan tekemään vielä lisäselvityksiä. Kaakkureista julkaistaan raportti Linnut-vuosikirjassa 2011 ja tämän lehden seuraavassa numerossa. Kuikasta tulee raportti Linnut -lehden vuosikirjassa 2012 johtuen siitä, että aineistoa ei ole aivan riittävästi ja kokoamme kaiken mahdollisen havaintomateriaalin tämän vuoden aikana pystyäksemme tekemään mahdollisimman luotettavan kannanarvion.

Ensiarvoisen tärkeää on jatkaa seurantoja ja Gavia-työryhmä toivookin saavansa havaintoja myös pesimäkaudelta 2011. Havaintojen ilmoittamisesta löytyy tietoa [verkkosivuiltamme](#).

Monet vesilinnut joutuvat kalanpyydysten uhreiksi – kaakkureita ja kuikkia hukkuu etupäässä kalaverkkoihin ja joskus ne joutuvat myös koukkujen saaliiksi kuten oheinen selkäpiitä karmiva tarina kertoo. Jos tapaat kuikan tai kaakkurin kalanpyydyksessä niin muista varoa hädissään puolustautuvan linnun voimakasta nokkaa, joka ylettyy yllättävän pitkälle. Suojalasit ja suuri varovaisuus ovat tällaisessa tilanteessa tarpeen.

Kuva: Pekka Lehtonen.

Syksyllä pidetään Gavia-seminaari Kuopiossa. Kaikki asiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita osallistumaan ja myös esitelmät ovat tervetulleita.

Kuikka - vuoden lintu 2010

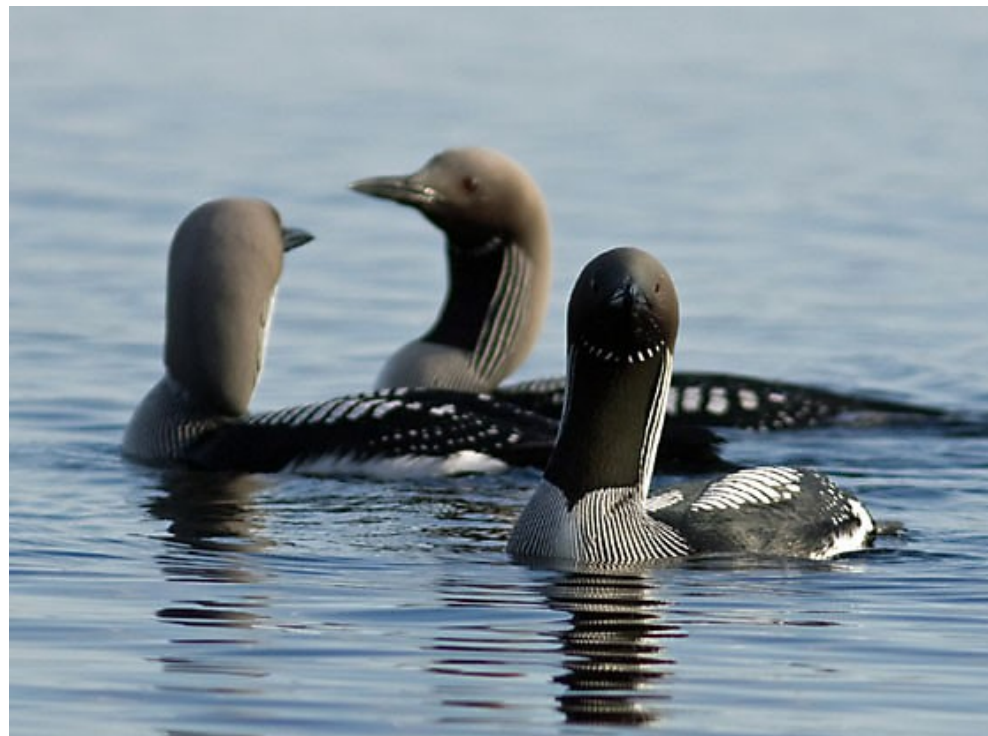
Kirjoitus on painettu 26.4.2011 ilmestyneessä Tiira -lehdessä

Pekka Lehtonen, Gavia-työryhmä

Vuoden 2010 lukemattomien linturetkien, havaintojen kirjausten, aluevastaavien koontityön ja varsinkin havainnoijien uut-
teran ja innostuneen työn tuloksena ollaan tilanteessa, jossa
lähes kaikki aluevastaavaraportit on toimitettu minun ja han-
ketta koordinoineen BirdLifen Gavia-työryhmän
(birdlife.fi/gavia) tietoon. Parhaat kiitokset kaikille kuikkalas-
kentoihin osallistuneille!

Kuten aina tämäntapaisissa valtakunnallisissa selvityksissä
vaihtelee raporttien kattavuus ja taso voimakkaasti lintuyhdis-
tyksestä toiseen. Tutustuttuamme raportteihin jäimme kai-
paamaan lisätietoja ennen kuin voimme julkaista kattavan
koko maata koskevan kannanarvion. Niinpä keräämme syk-
syyn mennessä kaiken mahdollisen materiaalin kuikasta ja
julkaisemme vasta siten lopullisen yhteenvedon.

Johtuen osittaisista alueellisista havaintojen puutteista joudu-
taan kannanarvio osittain tekemään kokoamalla hyvin selvi-
tettyjen alueiden tietoja ja arvioimalla tällä perusteella maan-
tieteellisesti samantyyppisten alueiden kuikkakantoja. Viime-
aikaiset arviot Suomen kuikkakannasta ovat vaihdelleet 6000
ja 10 000 parin välillä. Jo nyt voitaneen sanoa, että ollaan pi-
kemmin 10 000 tuntumassa tai sen ylikin kuin alemmissa nu-
meroissa.

Kuva: Pekka Lehtonen.

Poikastuotto vaihtelee suuresti järveltä toiselle. Monissa ta-
pauksissa poikasten määrä on nousussa ja voidaan esittää ar-
vioita tähän vaikuttaneista tekijöistä. Toisaalta joidenkin aluei-
den suhteellisen huonon poikastuoton syyt ovat osittain tun-
temattomia, sillä ihmisen silmin näyttävät kaikki tekijät ovat
kunnossa ja myös alueen kuikat ovat runsastuneet. Joillakin
alueilla todennäköisesti mm. häirintä ja varsinkin veden kor-
keuden vaihtelu vaikuttavat voimakkaasti poikastuottoa alen-

tavasti. Onneksi monilla järvillä on tehty kattavia vuosia kestäviä laskentoja, joiden avulla voidaan julkaista paikallisia ja kattavia tietoja poikastuotosta. Huolimatta monen alueen vaatimattomasta poikastuotosta tuntuvat kuikkakannat olevan kasvussa. On mahdoton sanoa mistä tämä johtuu – tulee ko täydennystä muualta vai onko poikastuotto kuitenkin aikaisemmin arvioitua parempi.

Tavoitteena on koota ja listata aineisto alkusyksyyn mennessä ja saada arvio lasketuksi viimeistään syksyn aikana. Aineisto toivotaan saatavan julkaistuksi syksyksi suunnitellussa Gavia-seminaarissa Kuopiossa ja näin se voitaisiin kirjoittaa artikkeliksi loppuvuoteen mennessä. Lopullinen vuoden lintu 2010 raportti kuikasta on tarkoitus julkaista keväällä 2012 Linnut –lehden vuosikirjassa. Syksyn seminaarista tulee tietoa ainakin Gavia-työryhmän sivuille ja Tiira –lehteen. Kaikki asiasta kiinnostuneet ovat tervetulleita osallistumaan tapahtumaan sekä pitämään esitelmiä kuikka- ja kaakkuritutkimuksista.

Gavia-työryhmä toivoo, että havainnoijat jatkavat kuikka- ja kaakkuriseurantojaan ja lähettävät havainnot kauden 2011 parimääristä ja poikastuotosta. Ohjeita löytyy työryhmän [verkkosivuilta](#). Varsinkin havainnot alueilta, joista on jo pitkän ajan seurantoja, ovat toivottavia.

Jäsenyhdistysten aluevastaavat 2010

2. Etelä-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Klaus Jernström
3. Etelä-Savon Lintuharrastajat Oriolus r.y.	Juha Rummukainen
4. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa r.y.	Johan Ekroos
5. Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry	Petri Sola
6. Kainuun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Jouni Ruuskanen
7. Kanta-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Ilkka Hakala
8. Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus r.y.	Veli-Matti Korpimäki
9. Keski-Pohjanmaan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Sami Salonkoski
10. Keski-Suomen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Jukka Virtanen
11. Kuopion Luonnonystävien yhdistys r.y./Kuikka	Sanna Mäkeläinen
12. Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Petteri Riivari
13. Lapin Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Olli-Pekka Karlin
14. Lohjan seudun lintuharrastajat Hakki ry	Timo Vuolanto
15. Lounais-Hämeen Lintuharrastajat r.y.	Eino Salo
16. Merenkurkun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Joel Karvonen
17. Ostrobothnia Australis r.f.	Ralf Wistbacka
18. Pirkanmaan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Joni Raivio
19. Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Heikki Pönkkä
20. Pohjois-Pohjanmaan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Jani Suua
21. Porin Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Janne Lampolahti
22. Porvoon Seudun Lintuyhdistys r.y.	Tiina Mäkelä
23. Päijät-Hämeen Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	<i>Timo Metsänen</i>
25. Suomenselän Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Jouko Pihlainen
26. Suupohjan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Turo Tuomikoski
27. Turun Lintutieteellinen Yhdistys r.y.	Asko Suoranta
28. Valkeakosken Lintuharrastajat r.y.	Jorma Ahola
29. Ålands Fågelskyddsörening r.f.	Jörgen Eriksson
30. Rauman Seudun Lintuharrastajat ry	Veli Puputti
31. Kuusamon Lintukerho ry	Heikki Suoraniemi

Tekosaaria ja opastauluja kaakkurien pesimäpaikoille

Kalevi Eklöf

Kanta - Hämeessä on tutkittu kaakkuria jo vuodesta 1976 lähtien ja kanta on pysynyt pitkään vakaana. Nyt ollaan tultu kuitenkin tilanteeseen missä poikastuotto on pudonnut alle kestävän kannan ylläpidon. Yllättäen poikasia tuottavat pesät ovat kaikki mökkijärvillä ja muut pesäpaikat eri puolilla maakuntaa näyttävät kärsivän erityisesti ihmisten aiheuttamista häiriöistä. Hämeen ELY-keskuksen Ari Lehtinen käynnisti kaksivuotisen ja kaksiosaisen elvytysohjelman kaakkurille, jotta poikastuotto saataisiin kasvuun ja häiriö kuriin. Valitettavasti Ari siirtyi muihin tehtäviin vuodenvaihteessa, eikä toistaiseksi ole tiedossa, että ohjelma jatkuisi ilman Aria.

Ensimmäisessä osassa oli tarkoitus tehdä kaakkurille uusia ja kunnostaa lajille kelvottomiksi käyneitä vanhoja tekosaaria. Kanta-Hämeeseen näitä on saatu yhdeksälle lammelle mutta ei vielä Päijät-Hämeeseen.

Kaakkurien pesimäonnan varmistamiseksi pesimälammille tehtiin tauluja jotka noudattivat ELY-keskuksen aikaisempaa mallia, joita on jo käytetty Kylmänkukan ja Valkoselkätikan suojelemiseksi. Taulu on metallipohjainen ja lajien suojelustarpeesta kertova kuvitus on tehty liikennemerkkivärein. Kaakkuritauluja on pystytetty yleisille pesimälammille johtaville poluille.

Kenttämestarit Petri Uronen ja Jouni Vilkmän tekosaarta kunnostamassa.

*Petri Uronen pystyttämässä kaakkuritauluja.
Petri Uronen pystyttämässä kaakkuritauluja.*

Kuikan kohtalo

Jukka Virtanen

Olin palaamassa mökille aamuretkeltäni helteisenä elokuun 1. päivänä vuonna 2003. Havaitsin kaukana vastavalossa ihmeellisen näköisen räpiköivän möykyn. Suuntasin lähemmäksi ja totesin, että kyseessä on kuikka. Epäilin sen jääneen kiinni verkkoon, mutta epäily osoittautui vääräksi, sillä se sukelsi melko pitkän matkan. Linnun uintiasento oli kuitenkin aivan luonnoton. Lähemmäksi päästyäni kuikan ahdingon syynkin selvisi, kuten kuvasta käy ilmi.

Sen pyydystäminen ei onnistunut, mutta sain muutamalla puhelinsoitolla apujoukkoja paikalle. Lintua ei kuitenkaan enää uudelleen löytynyt ainakaan kilometrin säteellä löytöpaikasta. Kuoliko se vammoihinsa vai saiko se mahdollisesti itsensä irti koukusta ja siimasta, jota oli kietoutunut runsaasti siiven ympärille. Jälkimmäinen vaihtoehto tuntui kuitenkin epätodennäköiseltä, sen verran pahalta tilanne näytti.

Lintua jahdatessa kävi selväksi miten voimakas lintu kuikka on. Se lieneekin osittain sen pelastus, sillä kuikkia saadaan melko harvoin kalaverkoista, Kalevi Eklöfin tietojen mukaan ainakin lajin runsauteen nähden harvemmin kuin kaakkureita. Ilmeisesti se kykenee vahvempana lajina kaakkuria paremmin rimpuilemaan itsensä irti pyydyksistä. Siimaan sotkeutuneen ja koukkuun tarttuneen kuikan epätoivoinen huuto pakosukellusten yhteydessä oli kaakkurin huutoakin karmeempaa kuultavaa, enkä vastaavaa ääntä ole kuikalta muulloin kuullut.

Kuva: Jukka Virtanen.

Kuikkaesitelmä ja valokuvanäyttely Kuusamo Nature Photossa

Pekka Lehtonen esitelmöi perjantaina 9.9. klo 20.15 otsikolla Kuikka – erämaalinnusta mökkiläisten suosikiksi. Tapahtuman koko ohjelma löytyy [täältä](#). Samana päivänä avataan Kuusamolalla Pekan valokuvanäyttely ”Kuikkajärvi”.

Gavia-seminaari Kuopiossa

BirdLifen Gavia-työryhmä, lintuyhdistys Kuikka ja Kuopion luonnontieteellinen museo yhdessä järjestävät Gavia-seminaarin 26.11.2011.

Paikka: Kuopion lyseo (Kauppatorin laidassa, Kauppakadun ja Puijonkadun kulmassa, käynti pihapuolelta)

Alustavaa ohjelmaa:

- Kuvaesitys kuikasta
- Kuikka järvien linnuston osana
- Kuikan pesimisbiologiasta
- Kuvaesitys kaakkurista
- Suomen kaakkuritalanne
- Gaviat järvilinnuston seurannassa
- muita mahdollisia esityksiä
- paneelikeskustelu

Tiedustelut Jukka Kauppinen (jukka.kauppinen@kuopio.fi) tai Pekka Lehtonen (pelehtonen@gmail.com). Heille voi myös ilmoittaa halukkuudesta pitää esitelmä tilaisuudessa.

Tarkempaa tietoa tapahtumasta tulee heti kesän jälkeen Birdlifen sivuille ja lähetämme myös postituslistallemme oleville asiaan liittyvää s-postia samaan aikaan.

Kuva: Jukka Virtanen.